

Теорія та методика навчання

УДК 37.091.3:811.112.2'36

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20844855>

**Типові граматичні труднощі у вивченні німецької мови та шляхи їх
подолання**

Бондаренко Ельвіра Сидорівна

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри германської філології

Київський національний лінгвістичний університет

вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна, 03150

<https://orcid.org/0000-0003-4962-188X>

Корнійко Ірина Валеріївна

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри германської філології

Київський національний лінгвістичний університет

вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна, 03150

<https://orcid.org/0000-0002-2372-7785>

Прийнято: 12.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

***Анотація:** В сучасному світі володіння німецькою мовою стає важливим аспектом освітньо-професійного розвитку особистості. Особливої актуальності воно набуває в контексті доступності до ширших міжнародних бізнесових і мультикультурних відносин. Однак, інноваційні навчальні методики, можливості використання ШІ-інструментів, автентичних навчальних матеріалів та цифрових платформ все ще не гарантують успішного вивчення її*

граматичної системи. У процесі роботи використано теоретичний аналіз наукової літератури, описовий метод, метод зіставного аналізу, метод аналізу помилок та спостереження. З їх допомогою вдалося з'ясувати природу типових граматичних помилок, систематизувати сучасні методики подолання граматичних труднощів та охарактеризувати роль міжмовної інтерференції у процесі засвоєння німецької граматики. У статті проаналізовано типові граматичні труднощі, що виникають у процесі вивчення німецької мови як другої іноземної після англійської. Основну увагу зосереджено на помилках у вживанні відмінкових форм, порядку слів у простих і складних реченнях, побудові підрядних речень, функціонуванні прийменниково-відмінкових конструкцій, використанні часових форм дієслова та узгодженні присудка з підметом. Виявлено основні причини виникнення граматичних помилок, які пов'язані з міжмовною інтерференцією.

У висновках узагальнено результати аналізу типових граматичних труднощів у засвоєнні німецької мови та визначено чинники, що впливають на формування граматичної компетентності студентів. Окреслено перспективи подальших досліджень, пов'язаних із розробленням методичних підходів до подолання інтерференційних помилок у процесі вивчення другої іноземної мови.

Ключові слова: *типові граматичні труднощі, німецька мова, інноваційні навчальні методики, розуміння мовного матеріалу, методи та технології формування граматичної компетентності.*

Common Grammar Challenges in Learning German and How to Overcome

Bondarenko Elvira

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor, Department of Germanic Philology

Kyiv National Linguistic University

73 Velyka Vasytkivska St., Kyiv, Ukraine, 03150

<https://orcid.org/0000-0003-4962-188X>

Korniiko Iryna

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Associate Professor, Department of Germanic Philology

Kyiv National Linguistic University

73 Velyka Vasytkivska St., Kyiv, Ukraine, 03150

<https://orcid.org/0000-0002-2372-7785>

Abstract: *In today's world, proficiency in the German language has become an important aspect of an individual's educational and professional development. It is particularly relevant in the context of access to broader international business and multicultural relations. However, innovative teaching methods, the use of AI tools, authentic learning materials, and digital platforms still do not guarantee successful mastery of its grammatical system. The study employs theoretical analysis of scholarly literature, descriptive methods, comparative analysis, error analysis, and observation. These methods made it possible to identify the nature of typical grammatical errors, systematize modern approaches to overcoming grammatical difficulties, and characterize the role of cross-linguistic interference in the process of acquiring German grammar.*

The article analyzes typical grammatical difficulties that arise in the process of learning German as a second foreign language after English. Special attention is given to errors in the use of case forms, word order in simple and complex sentences, the structure of subordinate clauses, the functioning of prepositional-case constructions, the use of verb tense forms, and subject-verb agreement. The main causes of grammatical errors are identified as cross-linguistic interference and the influence of

the English language. Additionally, the role of students' individual cognitive strategies in the acquisition of grammatical structures is emphasized.

The conclusions summarize the results of the analysis of typical grammatical difficulties in learning German and identify factors influencing the formation of students' grammatical competence. The study outlines prospects for further research related to the development of methodological approaches to overcoming interference-related errors in the process of learning a second foreign language.

Keywords: *common grammatical difficulties, the German language, innovative teaching methods, comprehension of linguistic material, methods and technologies for developing grammatical competence.*

Постановка проблеми. Процеси глобалізації сприяють тому, що академічна мобільність і розвиток іншомовної компетентності стали пріоритетними для освітнього простору. Німецька мова у ньому, поруч з англійською, є авторитетним інструментом професійної самореалізації, що відкриває перед її знавцями необмежений доступ до наукових ресурсів, міжнародних програм та інтеграцій.

Попри активне впровадження інноваційних навчальних методик, використання інструментів штучного інтелекту, автентичних навчальних матеріалів та цифрових освітніх платформ, процес опанування граматичної системи німецької мови як іноземної залишається складним. Це зумовлено структурними особливостями німецької мови, які відрізняються від відповідних явищ в українській та англійській мовних системах та потребують цілеспрямованого засвоєння.

До таких особливостей належать граматичні явища морфологічного та синтаксичного рівнів, зокрема система артиклів, відмінювання прикметників, дієслівне керування, вживання часових форм дієслова, модальні конструкції, а також специфіка порядку слів у простому та складному реченні.

Унаслідок зазначених відмінностей у процесі вивчення спостерігається міжмовна інтерференція, що проявляється у перенесенні граматичних моделей рідної мови або першої іноземної мови на німецькомовний матеріал. Це може призводити до систематичних помилок у мовленні здобувачів освіти та ускладнювати формування граматичної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові розвідки у сфері викладання німецької мови як іноземної зосереджуються на аналізі типових граматичних помилок, механізмах їх виникнення та ефективних методах подолання. У центрі уваги перебувають явища мовної інтерференції, складність морфологічної системи німецької мови та труднощі синтаксичної організації висловлювання. А. Сопата та К. Длугош розглядають проблему засвоєння порядку слів у німецькому реченні та доводить, що саме синтаксична структура залишається однією з найстабільніших зон помилок у студентів, які вивчають німецьку як іноземну мову [14]. О. Боднар та О. Кушнірчук у своїх дослідженнях встановлюють, що достатній рівень володіння граматичною системою є одним із ключових чинників успішного іншомовного навчання, а також наголошують на значенні індивідуалізованого підходу та використання ефективних методичних стратегій для подолання граматичних труднощів [1]. В. Ломакович у своїх наукових працях зазначає, що успішність вивчення німецької мови як іноземної зумовлюється низкою чинників, серед яких вікові особливості здобувачів освіти, які впливають на засвоєння матеріалу, рівень навчальної мотивації, психологічну впевненість здобувачів освіти у власних силах та здатності опанувати іншомовний матеріал, а також їхній готовності до подолання помилок і активної участі в навчальному процесі та групових формах роботи [6].

Граматична компетенція є ключовим елементом володіння мовою, тому розуміння її впливу на успішність вивчення мови допоможе вдосконалити методи навчання [4]. Н. Бориско, Е. Бондаренко, А. Долина та І. Корнійко

цікавляться проблематикою розвитку граматичної компетенції студентів-філологів, які вивчають німецьку мову як другу іноземну після англійської, та аналізують чинники, що зумовлюють типові труднощі у її засвоєнні на основі опитування здобувачів і викладачів різних університетів України. Вони виокремлюють основні проблемні зони викладання й навчання та пропонують власну ієрархію методичних принципів і практичних шляхів подолання граматичних труднощів у процесі опанування німецької мови [9]. Ю. Казак, узагальнюючи методичні підходи до навчання граматики, підкреслює, що систематична робота з граматичним матеріалом, яка включає опрацювання правил, виконання тренувальних вправ і регулярну мовленнєву практику, є традиційною та загальноприйнятою умовою формування граматичної компетенції у здобувачів освіти. Сьогодні важливо зосереджуватися на розумінні мовного матеріалу та свідомому використанні мовних форм, а не на механічному запам'ятовуванні правил, оскільки граматика ефективніше засвоюється у процесі безпосереднього спілкування [2]. А. Соломаха розглядає можливості використання цифрових і мультимедійних технологій у формуванні граматичної компетенції під час вивчення німецької мови. Авторка підкреслює, що такі засоби підвищують мотивацію і сприяють ефективнішому засвоєнню граматичного матеріалу [7]. Відомий німецький дослідник Г. Гельбіг закликає розрізняти наукову граматику та педагогічну граматику. Для нього саме педагогічна граматика є спрощеною системою правил, адаптованою для учнів, що безпосередньо впливає на ефективність засвоєння граматичних знань у процесі вивчення іноземної мови [12]. Т. Кетовою, В. Денисенко та Є. Ісаковою розглядаються особливості вивчення німецької мови як другої іноземної після англійської з урахуванням лінгвістичних, психолінгвістичних і методичних чинників, що впливають на засвоєння мовного матеріалу. Встановлено, що міжмовна інтерференція, а також фонетичні, морфологічні й синтаксичні труднощі значною мірою визначають рівень граматичної компетенції, тоді як

ефективність навчання підвищується завдяки використанню контрастивного аналізу та сучасних дидактичних підходів [3]. О. Кушнірчук, О. Боднар і Н. Головчак аналізують вплив сучасних технологій, цифрових ресурсів і новітніх методик на ефективність вивчення німецької мови, зокрема їхню роль у розвитку мовних навичок, міжкультурної компетентності та мотивації до навчання. Дослідники також висвітлюють проблеми доступності й якості онлайн-освіти та підтверджує важливість поєднання інноваційних підходів і педагогічних стратегій для досягнення високих результатів у мовному навчанні [5].

У цій статті здійснюється систематизація типових граматичних труднощів, аналіз причин їх виникнення та узагальнення методичних підходів до їх подолання з урахуванням сучасних лінгводидактичних тенденцій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є виявлення типових граматичних труднощів у процесі вивчення німецької мови, визначення причин їх виникнення та обґрунтування ефективних шляхів їх подолання для формування граматичної й комунікативної компетентності здобувачів освіти. Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасні наукові підходи до вивчення граматичних труднощів у процесі опанування німецької мови.
2. Визначити найбільш поширені граматичні помилки, яких припускаються студенти під час вивчення німецької мови.
3. З'ясувати основні причини виникнення граматичних труднощів та роль міжмовної інтерференції.
4. Охарактеризувати особливості засвоєння складних граматичних конструкцій німецької мови.
5. Дослідити сучасні методи та технології формування граматичної компетентності.
6. Обґрунтувати ефективні шляхи подолання типових граматичних труднощів у процесі вивчення німецької мови.

Методологічну основу дослідження становить комплекс сучасних лінгвістичних, психолінгвістичних та лінгводидактичних підходів до вивчення граматичних труднощів у процесі опанування німецької мови як іноземної. У процесі роботи використано такі методи:

- теоретичний аналіз наукової літератури, який дозволив: визначити основні наукові підходи до формування граматичної компетентності; з'ясувати природу типових граматичних помилок; систематизувати сучасні методики подолання граматичних труднощів; охарактеризувати роль міжмовної інтерференції у процесі засвоєння німецької граматики.

- описовий метод для аналізу системи артиклів; відмінювання іменників; порядку слів у реченні; часових форм дієслова; вживання прийменників; синтаксичних конструкцій у складнопідрядних реченнях.

- метод зіставного аналізу, за допомогою якого виявлено відмінності у граматичних системах мов, що порівнюються, наприклад, порядок слів у реченні, особливості дієслівного керування, відмінності функціонування часових форм дієслова тощо;

- метод аналізу помилок, що дозволив визначити типові труднощі та встановити причини їх виникнення;

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблеми, пов'язані з труднощами засвоєння німецької граматичної системи, потребують комплексного розгляду в межах сучасних підходів до дослідження другої іноземної мови. У лінгводидактиці широко застосовуються когнітивні та комунікативні моделі опису процесу засвоєння граматики, які можуть бути релевантними і для німецької мови як об'єкта навчання. Свого часу Р. Елліс та М. Пінеманн пропонували розгляд засвоєння граматики в межах когнітивного підходу як процес поступового формування мовної компетентності, що включає сприйняття, осмислення та автоматизацію мовних структур. С. Крашен і М. Лонг, репрезентуючи комунікативний підхід, підкреслювали, що граMATика

засвоюється ефективніше в умовах мовленнєвої взаємодії, де вона функціонує як інструмент реального спілкування, а не як ізольована система правил.

Окреслені когнітивні, комунікативні та функціональні підходи до засвоєння іноземної мови утворюють єдину теоретичну основу сучасної лінгводидактики, у межах якої граматичні явища інтерпретуються як результат поетапного формування мовної компетентності в умовах мовленнєвої взаємодії. У поєднанні з теорією міжмовної інтерференції та концепцією інтермови вони дозволяють пояснити системний характер типових граматичних помилок як проявів перенесення структур рідної мови на цільову мовну систему. Саме в цьому методологічному полі здійснюється подальший аналіз німецької граматики як об'єкта засвоєння, що зазнає впливу когнітивних обмежень, міжмовної взаємодії та поступового формування проміжної мовної системи.

У межах зазначеного теоретичного підходу особливого значення набуває концепція інтермови, яка дозволяє пояснити механізми стабілізації граматичних помилок на різних етапах засвоєння іноземної мови. Саме в цьому контексті доцільним є звернення до теорії Л. Селінкера, який деталізував процес формування проміжної мовної системи. Він увів термін «інтермова» (interlanguage), під яким розумів проміжну мовну систему, що формується у процесі вивчення іноземної мови. За його концепцією, інтерференція є одним із ключових факторів формування цієї системи та пояснює стабільність типових граматичних помилок [13]. Це особливо помітно у вивченні порядку слів німецького речення. Наприклад: «*Wegen der kurzfristigen Terminänderung nehme ich morgen an einer universitären Sitzung teil*» / «*Через рантову зміну розкладу я завтра мушу взяти участь в університетському засіданні*». У німецькій мові змінюване дієслово у типовому головному реченні займає другу позицію (V2-структура), тоді як в українській мові порядок слів не є фіксованим.

За спостереженнями А. Сопатої та К. Длугоша, труднощі у здобувачів освіти виникають під час засвоєння синтаксичної організації складнопідрядних

речень у німецькій мові, зокрема щодо порядку слів у підрядних реченнях [17]. У сучасній німецькій граматиці виокремлюються дві основні моделі вираження підрядного змісту після дієслів мислення та мовлення або синонімічних виразів: сполучникове додаткове підрядне речення з *dass* та безсполучникове додаткове підрядне речення з прямим порядком слів (V2-структура) (Duden Grammatik [10]; Helbig/Buscha [12]). Наприклад: «*Ich bin der Ansicht, dass die Ergebnisse der Untersuchung aufgrund methodischer Einschränkungen nur eingeschränkt verallgemeinert werden können*» та «*Ich bin der Ansicht, die Ergebnisse der Untersuchung können aufgrund methodischer Einschränkungen nur eingeschränkt verallgemeinert werden*». Обидві ці конструкції є нормативними, однак відрізняються стилістичною маркованістю та частотністю вживання у різних комунікативних регістрах. Порушення синтаксичної організації у мовленні здобувачів освіти пов'язане не з існуванням єдиної правильної моделі, а з труднощами диференціації структурних типів складнопідрядних речень та міжмовною інтерференцією. Н. Ахвледіані констатує, що значною проблемою, пов'язаною із граматиною, є неправильне узагальнення правил самої німецької мови. Йдеться про так звану «intralingual interference» [8]. Наприклад, студенти часто надмірно узагальнюють правило утворення минулого часу: «*Ich habe geglaubt, dass ich den Zug rechtzeitig gegeht habe*» = «*Ich bin rechtzeitig zum Bahnhof gegangen, weil ich den Zug nicht verpassen wollte*» / «Я вчасно пішов на вокзал, бо не хотів пропустити потяг». Причиною таких помилок є прагнення застосувати універсальну модель до всіх дієслів без урахування правил.

Під час побудови німецького речення одночасно повинна бути врахована низка морфологічних і синтаксичних параметрів, зокрема:

- граматичний рід іменника;
- форму означеного/неозначеного артикля;
- відмінкову форму;
- узгодження прикметника з іменником;

- порядок слів у реченні;
- особову форму дієслова;
- часову форму дієслова.

Саме тому, навіть добре засвоєні правила часто порушуються у спонтанному мовленні. Однак, боятися цього процесу не слід, адже існування граматичних помилок є природним і необхідним навчальним етапом.

До найбільш поширених граматичних помилок у вивченні німецької мови відносимо:

1. Помилки у вживанні артиклів. Однією з типових граматичних труднощів є неправильне вживання означених та неозначених артиклів у німецькій мові, що пов'язано з категоріями роду, числа та відмінка іменника, а також з відсутністю артиклів в українській мові. Наприклад, замість нормативної форми *das Problem* («проблема») трапляється помилкове вживання *die Problem*, а замість *das Buch* («книга») – *die Buch*, що свідчить про інтерференцію з рідною мовою.

У сучасній методиці викладання німецької мови підкреслюється доцільність вивчення іменників разом із артиклями як єдиних лексико-граматичних одиниць, що сприяє формуванню стійких граматичних навичок.

2. Помилки у вживанні відмінкових форм іменників. Поширеною граматичною проблемою є диференціація між *Akkusativ* і *Dativ*, що зумовлено особливостями дієслівного керування та інтерференцією рідної мови. Зокрема, труднощі виникають у випадках, коли студенти переносять модель прямого об'єкта з української мови на німецьку, не враховуючи обов'язкову відмінкову валентність дієслова. Так, у випадку дієслова *stören*, яке в німецькій мові керує *Akkusativ*, помилковим є використання форми давального відмінку: «*Was stört dir?*», тоді як нормативною є конструкція: «*Was stört dich?*» / «Що тобі заважає?».

3. Помилки, пов'язані з позицією змінюваного дієслова в підрядному реченні. У німецькій мові відмінювана частина присудка займає фінальну позицію в підрядному реченні, що є однією з базових синтаксичних особливостей німецької граматики (так звана рамкова конструкція). Порушення цього правила виникає внаслідок інтерференції з українською мовою, де порядок слів у підрядному реченні є відносно вільним і не передбачає обов'язкового винесення дієслова в кінець речення. Типовою є помилка, коли зберігається порядок слів, властивий головному реченню, а саме – фіксована позиція змінюваного дієслова, наприклад: «*Ich denke, dass er kommt morgen*», тоді як нормативною є конструкція: «*Ich denke, dass er morgen kommt.*» / «Я думаю, що він прийде завтра».

4. Помилки у вживанні прийменників. Особливу складність становлять прийменники, які керують різними відмінками, залежно від семантики та синтаксичної функції. Наприклад, часто виникають труднощі із вживанням прийменників *in, auf, an, neben, zwischen, über, unter, vor, hinter*, які керують Akkusativ або Dativ залежно від значення. Так, помилковим є вживання: «*Ich gehe in der Universität*», тоді як нормативною є форма: «*Ich gehe in die Universität*» / «Я йду до університету». Натомість у значенні місця перебування правильним є: «*Ich bin in der Universität*» / «Я перебуваю в університеті».

5. Помилки в утворенні часових форм дієслова. Студенти часто неправильно обирають допоміжне дієслово при утворенні Perfekt. Наприклад: ~~*Ich habe gegangen*~~ ≠ *Ich bin gegangen* / «Я пішов». Дієслова руху в німецькій мові формують аналітичну форму Perfekt за допомогою допоміжного дієслова *sein*, що є типовим випадком граматичної диференціації допоміжних дієслів *haben / sein* залежно від семантики дієслова.

6. Помилки в узгодженні підмета з присудком. Наприклад, у складних конструкціях з колективними або розширеними іменними групами студенти нерідко порушують узгодження підмета і присудка: «*Die Mehrheit der*

Studierenden verstehen die Grammatikregel nicht». Правильним є речення: «*Die Mehrheit der Studierenden versteht die Grammatikregel nicht*» / «Більшість студентів не розуміє граматичного правила».

Граматичні труднощі у процесі опанування німецької мови не є випадковими індивідуальними помилками, а зумовлені системною взаємодією когнітивних механізмів засвоєння мови, структурних особливостей рідної мови та специфіки цільового мовного середовища. У процесі навчання студенти не опановують німецьку граматику як нову ізольовану систему, а інтерпретують її крізь призму вже сформованих синтаксичних моделей рідної мови.

Не менш важливим чинником є відсутність у рідній мові певних граматичних категорій, наприклад, категорія означеності/ неозначеності іменника. Українська мова не має цієї граматичної категорії, тому артикль у німецькій часто сприймається як формальний, а не змістовний елемент. Це призводить до невживання артикля або випадкового вибору його форми: «~~*Während der Vorbereitung auf das Examen las Student wichtiges Buch*~~» – «*Während der Vorbereitung auf das Examen las der Student ein wichtiges Buch*».

Поряд із міжмовною інтерференцією значну роль відіграє внутрішньомовна інтерференція. Вона виникає тоді, коли студент неправильно узагальнює вже засвоєні правила німецької мови. Як показують сучасні дослідження, це є типовим етапом розвитку іншомовної компетентності. Наприклад, після засвоєння утворення дієслівної часової форми Perfekt з допоміжним дієсловом *haben* студенти часто вживають лише це допоміжне дієслово для утворення Perfekt, що зумовлено надмірною генералізацією: «~~*Wegen des starken Regens hat der Tourist schnell nach Hause gelaufen*~~» – «*Wegen des starken Regens ist der Tourist schnell nach Hause gelaufen*».

Засвоєння складних граматичних конструкцій німецької мови є тривалим і багаторівневим процесом, який не зводиться до механічного запам'ятовування

правил. Він передбачає формування нової мовної логіки, у якій граматична форма безпосередньо пов'язується з комунікативною функцією.

Труднощі виникають у процесі опанування побудови складнопідрядних речень. Їх специфіка полягає у зміні синтаксичної структури: змінюване дієслово стоїть в кінці підрядного речення, що суперечить інтуїтивним моделям мовлення україномовних студентів: «*Der Professor betonte, dass die Studierenden müssen diese Arbeit bis morgen korrigieren*» – «*Der Professor betonte, dass die Studierenden diese wissenschaftliche Arbeit bis morgen korrigieren müssen*»/ «Професор наголосив, що студенти повинні виправити цю роботу до завтра». Ця конструкція потребує не лише знання правила, а й перебудови внутрішнього синтаксичного «очікування».

Труднощі викликає утворення форм пасивного стану дієслова, оскільки в німецькій мові вони мають аналітичну структуру і потребують правильного поєднання допоміжного дієслова *werden* з третьою основною формою дієслова (*Partizip II*). Наприклад: «*Im nächsten Monat werden die Ergebnisse dieser aktuellen Forschungsarbeit von den Professoren veröffentlicht*» – «Наступного місяця результати цього актуального дослідження будуть опубліковані професорами».

Під час побудови таких конструкцій студенту необхідно одночасно контролювати порядок слів у реченні, розташування компонентів дієслівної рамки та правильне оформлення логічних ролей суб'єкта й виконавця дії, що підвищує когнітивне навантаження і часто призводить до граматичних помилок.

Однією з труднощів є вживання дієслів з відокремлюваними префіксами: «*Der Wissenschaftler untersuchte die Daten und schrieb die wichtigsten Ergebnisse in seinem Bericht auf.*» – «Науковець дослідив дані та записав найважливіші результати у своєму звіті». Такі конструкції вимагають переосмислення самої природи дієслова як рухомого синтаксичного елемента, а не фіксованої одиниці.

Модальні дієслова також становлять труднощі через іншу позицію інфінітива в реченні: «*Der Doktorand will präsentieren seine Forschungsergebnisse*

auf der internationalen Konferenz im Juni» – «Der Doktorand will seine Forschungsergebnisse auf der internationalen Konferenz im Juni präsentieren» – «Докторант хоче подати результати свого дослідження на міжнародній конференції у червні».

Тут складність полягає в автоматизації конструкції, яка не має прямого відповідника в українській мові.

Особливістю засвоєння складних граматичних конструкцій німецької мови є необхідність перебудови синтаксичних моделей мислення, наприклад, у більшості сполучникових складнопідрядних реченнях, де змінюване дієслово займає кінцеву позицію. Наприклад: *Der Referent betonte, dass diese wissenschaftliche Untersuchung hat eine große Bedeutung für die moderne Philologie* = «Der Referent betont, dass diese wissenschaftliche Untersuchung eine große Bedeutung für die moderne Philologie hat» / «Доповідач наголосив, що це наукове дослідження має велике значення для сучасної філології».

Сучасна лінгводидактика відходить від ізольованого вивчення граматичних правил і переходить до інтегрованих, комунікативно орієнтованих моделей навчання із застосуванням цифрових технологій.

Одним із найбільш ефективних підходів є комунікативно-когнітивний метод, у межах якого граматику розглядається як інструмент реалізації мовленнєвих намірів, а не як система правил для механічного відтворення. У цьому контексті граматичні структури засвоюються через мовленнєві ситуації, а не через ізольовані вправи.

Наприклад, замість заучування правила порядку слів студент працює з ситуацією: «*Heute habe ich einen Brief geschrieben*» / «Сьогодні я написав листа». Тобто структура речення опрацьовується в комунікативній ситуації.

Другим важливим напрямом є використання цифрових технологій. Сучасні дослідження підкреслюють ефективність адаптивних платформ (наприклад, систем інтервального повторення, інтерактивних граматичних

тренажерів, мобільних застосунків), які забезпечують індивідуалізацію навчання та автоматичне закріплення граматичних моделей.

Особливо результативними є:

- інтерактивні вправи з миттєвим зворотним зв'язком;
- автоматизовані граматичні тренажери;
- відеоконтент із субтитрами;
- симуляції мовленнєвих ситуацій;
- ШІ-підтримані системи перевірки тексту.

Ці технології дозволяють перевести граматику з рівня «знання правила» на рівень «автоматизованої навички».

Ефективні шляхи подолання типових граматичних труднощів мають бути комплексними і поєднувати когнітивні, комунікативні та тренувальні стратегії. Важливо, щоб теорія завжди поєднувалася з практикою, тому граматичні структури рекомендовано вивчати в межах реальних мовленнєвих ситуацій. Дієвим вважаємо оволодіння німецькою граматиною через її порівняння з українською та/або англійською, що сприяє мінімізації інтерферентного впливу:

- українська: *Зараз я читаю цікаву книгу./ Я читаю зараз цікаву книгу.* (вільний порядок слів);
- німецька: *Ich lese gerade ein interessantes Buch./ Ein interessantes Buch lese ich gerade.* (фіксований порядок).

Інтерференція проявляється не лише на рівні окремих граматичних форм, а й на рівні синтаксичної організації висловлювання.

Ефективність засвоєння граматичних структур значною мірою підвищується внаслідок багаторазового повторення мовних зразків у різних комунікативних контекстах. Така практика сприяє переходу знань із короткочасної пам'яті до довготривалої та забезпечує поступову автоматизацію граматичних навичок, що проявляється у більш спонтанному та менш контрольованому використанні мовних структур у мовленні.

Такі варіації формують гнучкість граматичної структури. Важливо також розуміти не лише «як правильно», а й «чому саме так». Це знижує кількість помилок, пов'язаних із механічним перенесенням мовних моделей.

Висновки. Граматичні труднощі у процесі вивчення німецької мови зумовлені як складністю самої граматичної системи, так і впливом рідної мови, когнітивними обмеженнями здобувачів освіти та особливостями навчального середовища. Виявлено, що до основних граматичних труднощів належать порядок слів у реченні, система артиклів, відмінювання іменників та прикметників, часові форми дієслова, дієслівне керування та складнопідрядні конструкції. Значна частина помилок пов'язана з міжмовною інтерференцією в процесі формування граматичних навичок. Окремо визначено вплив внутрішньомовної інтерференції, яка проявляється у неправильному узагальненні граматичних правил самої німецької мови.

Помилки у процесі вивчення мови є природним етапом формування мовної компетентності та виконують діагностичну функцію, дозволяючи виявити рівень засвоєння матеріалу та напрямки подальшого вдосконалення мовної компетентності.

Список використаних джерел

1. Боднар О., Кушнірчук О. Кореляція між рівнем граматичної компетенції та успішністю вивчення німецької мови у студентів різних вікових груп. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 33 Том 1. С. 60–65.

2. Казак Ю. Особливості використання smart-технологій у професійній підготовці майбутніх учителів німецької мови. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2021. № 2 (6). С. 73–78.

3. Кетова Т., Денисенко В., Ісакова Є. Переваги та виклики при вивченні німецької мови як другої іноземної після англійської. *Педагогічна Академія : наукові записки*. 2025. Вип. 23. DOI : <https://doi.org/10.5281/zenodo.17501924>

4. Кійко С. В., Рудницька А. Соціокультурні аспекти формування аудіовізуальних умінь при вивченні німецької мови. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2019. Вип. 815. С. 46–56.

5. Кушнірчук О., Боднар О., Головчак Н. Вплив на результативність навчання німецької мови нових технологій та методик вивчення. *Вісник освіти і науки*. 2024. № 2 (20). С. 234–246.

6. Ломакович В. Підвищення мотивації студентів під час вивчення практичного курсу німецької мови в умовах дистанційного навчання. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2021. № 12. С. 113–120.

7. Соломаха А. Застосування цифрових технологій для формування іншомовної граматичної компетенції у процесі раннього навчання іноземних мов (на прикладі німецької мови). *Електронне наукове фахове видання. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2020. № 8. С. 121–135.

8. Akhvlediani N. Intralingual Interference in Learning German as a Foreign Language. *International Journal of Multilingual Education*. 2023. Vol. 25. P. 112–121.

9. Borysko N., Bondarenko E., Dolyna A., Korniiiko I. (2020). Learning German grammar after English: Let us give Ukrainian students a chance. *Amazonia Investiga*. 2020. № 9 (29). P. 516–529. URL: <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1416>

10. Duden-Grammatik: Die Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. Berlin: Dudenverlag, 2016. URL: <https://download.fimsschools.com/ebooks/Duden%20Die%20Grammatik%20Unentbehrlich%20Fur%20Richtiges%20Deutsch.pdf>

11. Ellis R. *The Study of Second Language Acquisition*. 2nd ed. Oxford : Oxford University Press, 2008.

12. Helbig G., Buscha J. Deutsche Grammatik : Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Berlin; München : Langenscheidt, 2013. URL: <https://www.mercaba.org/SANLUIS/IDIOMAS/Alem%C3%A1n/Langenscheidt%20-%20Deutsche%20Grammatik.pdf>
13. Selinker L. Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics*. 1972. Vol. 10 (3). P. 209–231. DOI : <https://doi.org/10.1515/iral.1972.10.1-4.209>
14. Sopata A., Długosz K. Word Order Difficulties in German as a Foreign Language. *Glottodidactica*. 2022. Vol. 49 (2). P. 85–102.